

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér.

218/1931.

A DEBRECENI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG az üresedésben levő kántori állásra ezennel pályázatot hirdet. Fizetés megegyezés szerinti. Életkort, családi adatokat, eddigi működést, szigorúan vallásos előéletet igazoló iratokkal felszerelt pályázati kérvények alatti címre küldendők. Pályázati határidő: február 28.

Debrecen, 1931. január hó 22-én.

A debreceni aut. orth. izr. hitközség elöljárósága:

Bernfeld Sámuel. Krausz Abraham
elnök jegyző

Üzletáthelyezés!

30 év óta fennálló üzletemet
Mertész ucca 43. sz. alól
VI. KIRÁLY UCCA 58.
szám alá helyeztem át.
Telefon: Aut. 240-85.

SEIDNER LIPÓT
posztó, divatszövet és szabókellé-
kek áruháza

Billiárd, játékasztal- és íróasztal
posztók. — Ebédloasztal, padló
és dekoráció filcek.

Kundmachung

Wirkungsvolle **דרישות** in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie zum Beispiel **Barnizvo, Chasone ווייז**, Gast- u. Antrittsreden verfertigt von Fall zu Fall zu massigen Preise, unter Discretion. Honorar von 5 P. aufwärts, 50 H. Portó recomandirt im voraus erbeten. — Mein **מנות ישראל** auf **Perek**. Preis 1.20 **Rabbiner Israel Braun** Budapest, Szövevény-ucca 43. Erdéklődés alkalmával válaszbélyeg melléklendő. A drósa-ért járó tiszteletdíj előre küldendő be. Drósek raktáron nincsenek, csak megrendelésre készülnek

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allást keresőknel szavankint 18, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

JELIGÉS levelek továbbításához szükséges portó okvetlen melléklendő!

LEGEREDMÉNYESEBBEN közvétít házasságot Sáfrán Jenő, Miskolc, Széchenyi u. 57.

HUSZONKÉT esztendő óta közvétít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi-ut 57/b. Telefon. Cégnekiüli levelezés.

KIZARÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvétít, Meisels héber könyvkereskedés és tálszszövede, Rombach ucca 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyv megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhöz megyek.

JÓ BARÁTŰNK részére, ki önhibáján kívül elvált asszony, 40 év körüli *ben tajret* keresünk, ki iroda vezetésére megfelelő képzettséggel bír, s ilyen pozícióban elhelyeznénk. Hozománya, 3 szobás lakása van. „Idealizmus” jelíge a kiadóba.

KERESEK 20 éves, esinosnak mondott hujom részére csakis vallásos, egzisztenciával bíró fiatalembert. Hozomány 3-4000 P. „Bász talmidchóchom 20” jelíge.

LEGOLCSÓBBAN szállítok utánvételt purim-szindarabokat. Nagy siker! Meg nem felelőt becsérlek. Guttman Sámuel, Nyirbátor.

LOWINGER SÁMUEL, házasságközvetítő, Kaba. Minden információt kibír. Eredmény biztos.

UTAZÓT keresek borszakmában. Stern Dániel, Kisvárdá.

VOLT TALMUDISTA, jelenleg borszakmában, állást cserélne, esetleg vas- és épületfakereskedésbe is. „Törekvő” jelíge.

BÓCHEREK figyelmébe! Purimspielokat 1, 2, 3, 4 és 5 felvonásban, 1-től 10 személyesig, legolcsóbban szállítok pénz előzetes beklődése mellett, vagy utánvételt. Árak 1 P-től 16 P-ig. Meg nem felelőt becsérlek vagy a pénzt visszaküldöm. Reich Béla, Nyirbátor, Piac-tér 24.

UTAZÓK FIGYELMÉBE! Kecskeméten állandóan kapható orth. kóser libasült és felvágottak, libamáj stb. Özv. Klein Rudolfné, Kecskemét, Rákóczi-út 5.

SZÉP PAPIRHÉJU diót á 88 fill., aprószemű fehér babot (zvergelbohnen) á 36 fillér, nagyszemű tiszta lencsét 58 fill., szép mandulát 70 filléres árban szállít utánvét mellett: Mandl Márton, Gyöngyös.

75 ÉVES betegen fekvő öz. asszony könyörög hittestvéreihez, hogy segítsék őt a nagy nélkülözéseiben és nyomorában. Özv. Márkus Miksáné, Bpest, Petneházi-utca 11/a, fldsz. 11.

CELLDÖMÖLKÖN átutazók olcsón és izletesen étkezhetnek Schwartz orth. étkezdéjében. Lakodalmakat jutányosan vállalom.

KERESÜNK négy elemista gyermek mellé talmudistát, aki vizsgára előkészít. Kohn Miksa, Balatonszemes.

15 ÉVES fiú, volt szabótanonc, tanulónak ajánlkozik. Megkeresést „Szorgalmas 15” jelíge a kiadóba kér.

PURIMELŐADÁSOK! Rendezők figyelmébe! Ha elsőrangú erkölcsi és anyagi sikert akarnak, úgy forduljanak bizalommal Holzschlag Sámuelhez, ki rendez, játszik, maszkiroz, magyar, német és jidis nyelven. Pest környékén is. Holzschlag Sámuel, Dob-utca 21.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ל"ץ

Szerkesztő és kiadóhivatal:
Budapesti, VII., Sip ucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A szovjet vallásüldözése ellen

Megrendítő képet nyújtott, a lapok jelentése szerint, egy Szovjet-oroszországból kiűzött püspök előadása. Nagy urak, kitűnő állásban levő potentátok, katolikus főpapok hallgatták a szomorú s egyben vérlázító helyzetet, amelybe a feneketlen osztálygyűlölet, a brutális fanatizmus, a véres terror taszította a vallás szolgálait s híveit. *Elkobozzák a templomokat, a papokat kiközösítet embereknek degradálják, a bibliákat összegyűjtik és papirzúzó gépekkel foszlányokra tépetik. Az iskolákban a legvadabb atheizmust tanítják s aktiv i-tentagadókat nevelnek, azaz olyanokat, akik nem elégednek meg az egyszerű tagadással, hanem új vallásként hirdetik — a vallástalanságot. Emellett szellemiek terén a legvisszataszítóbb terror uralkodik, nincs sajtószabadság, nincs véleményszabadság, mindenütt titkos ügynökök, hirtelen eltűnések, kivégzések.*

A menekült görögkeleti püspök élelketelállítónan borzalmas jeleneteket felelevenítő előadásán nem voltak zsidók jelen, de azért minden zsidót érdekelhet az előadás. Zsidók azért nem jöttek el, mert nyilván nem hívták meg őket, kiméletből, azért, mert egy fajvédő szervezet helyiségében folyt le a rendezmény. Az előadó a zsidókat is üldözik s a szovjet a mohamedánokat is mindinkább belevonja az egyházzellenes propagandába. Hálásaknak kell lennünk e kijelentésért, mert ha a mohamedánokra mondottakat a zsidókra vonatkoztatta volna, s csak sejtetni engedte volna, hogy a zsidó vallás üldözése nem olyan rettenetes, mint a keresztény egyházaké, akkor megindult volna az ismert lapokban a gyűlölet kavarnáiból s a rágalom alvilági örvényeiből a szennyáradat a zsidók felé. Így azonban meg kell elégedniük a faj-

védőknek azzal, hogy ha a szovjet irtóháborút is indít a keresztény és zsidó vallás ellen, legalább bizonyos foku kiméletet tanusít a keleti „turáni” testvérek mohamedán, esetleg budhista vallása iránt.

Nekünk, orthodox zsidóknak, a püspök előadása nyomán eszünkbe juthat a *tisobeóvi* gyászadalok ama részlete, amely szól Edom-ról, melynek innia kell a bódító pohárból. *Egy tizenöt évvel ezelőtt még uralgó egyház papja a zsidó sorsot éli át, a zsidó sorsot, amelyet gólsznak neveznek! Szomorú dolog, de tulajdonképpen egy megvilágító példa a középkori zsidó martiriumból: ilyen lehetett! És eszünkbe jut a *lubavitschi* martir rebbe esete: A híres rabbinaszta tagját is elfogta a szovjet, bebörtönözte, nem volt más bűne, mint csak az, hogy Tórárt tanított s jesivát tartott; börtönében állandóan veszélyben forgott élete s óriási közbenjárásra kiutasították Oroszországból, ahonnan Amerikába ment s a szovjet borzalmait ellen azt prédikálta, hogy áldozni kell a szenvedő testvéreért, Tórárt kell tanulni; az erőszakkal szemben s az anyagiasság arany-borjújának imádatával szemben a szellem tanát az eszmék kultuszát kell kultiválni. S most a lubavitschi rebbe Szovjet-oroszország egyik határmenti országában él és igyekszik lelket önteni szenvedő testvéreibe.*

Azt mondta e héten egy jeles magyar író, hogy a mai ember repülőgépen jár, de a *Dsingisz kán* korabeli erkölcsök szerint él. A tatár kán erkölce az erőszak, a gyengék elnyomása, az eszme lábbaltiprása, a gondolat semmibe se vevése. Ki tagadhatná, hogy az emberek egy része ezek szerint rendezte be életét. Ki tagadhatná, hogy nálunk is az elmúlt tizenkét esztendőben sokan a vallási szeretetet hangoztatták és *Dsingisz kán* szerint cselekedtek.

Az igazi vallásosság szellemének kellene áthatni az embereket, hogy a repülőgép korában ne tatárerkölcsök szerint éljenek. De a fajgyűlöletnek nincs joga *Dsingisz kán* ellen hadakozni!

A száműzött püspök az európai szolidaritást akarja felrznai előadásával. Hogy ez bekövetkezhessék, meg kellene változnia az egész közélet mentalitásának nálunk s mindenütt, ahol azt hiszik, hogy lehet egyfelől gyűlöletet, elnyomást hatalmi eszköznek felhasználni s másfelől kultur-szolidaritásról beszélni. Pedig a gyűlöletnek nem lehet egyszerre kigyó- és galambfeje. Az európai közvélemény az egykori cári uralom zsidóüldözésénél sem akarta megtagadni, hogy a népeket morális szolidaritásra kell nevelni. E nevelés hiánya miatt — a fajelméletet hirdetőknél — pusztában kiáltó szó a püspök megbotránkozása s az európai együttérzésre való reménykedése.

Előbb minden országnak saját magának kellene megalkotni az üldözést nem ismerő vallásosság, az önző gyűlöletet elvető erkölcs frontját, ahogy a talmudi közmondás tartja: „kesajt aczmoach veachár kach kesajt achérim — előbb ékesítsd tenmagadat, mielőtt másokat akarsz feldiszíteni.” Csak azután lehet sikeresen szembeszállni az új tatárjárással.

A soproni helyzet

Multheti számunkban közöltük azon soproni jelentésünket, miszerint a vizzálykodás az ottani orth. hitközségben a tetőfokát elérte és az illetékes körök rendcsinálása, illetőleg békeltetése sürgőssé vált. Ezzel kapcsolatban azt a hirt vesszük, hogy a *Központi Iroda* megbízásából, e héten kiszállt Sopronba *Snyders Bernát* győri főrabbi, a Rabbizottság tagja. A főrabbi felülvizsgálta a helyzetet és mindkét párttal való békeltető tárgyalásainak eredményéről jelentést tett az Irodának.

Bulgária hívja a zsidókat?

A Zsidó Távirati Iroda egyik tagja előtt Omarchewsky volt miniszter a bolgár zsidók kérdéséről a következőket mondotta:

— A szegény, de reményteljesen a jövőre tekintő bolgár nemzet, amely a világháboruban a legyőzöttek oldalán küzdött, borzasztóan szenved a jóvátételi terhek jármá alatt. Ez az ország a szenvedő, üdött lengyelországi és román zsidókat felhívja, hogy jöjjenek Bulgáriába és segítsenek közreműködni egy szerencsétlen ország újjáépítésén. Bennünket az antiszemitizmus mélye, mely egész Európában dühöng, megkímélt. 50 ezer lélekből álló zsidó lakosságunknak teljes szabadságot és egyenjogúsítást adunk. Büszkéek vagyunk a kormány által segélyezett héber iskolarendszerre és *nagyon örülnénk, ha még több zsidó jönne az országba.* A zsidók ugyanis a mi kilencven százalékból agrár országunk-

ban, vállalkozási szellemükkel bizonyára jövedelmező ipari vállalkozásokat tudnának teremteni. Különösen a konfekciós iparban van hiány, olyan iparban, amelyben a zsidók más országokban nagy képességekről tettek tanúbizonyságot. Minden feltétel nélkül beengedjük a keleti zsidóságot országunkba. Jöjjenek csak Bulgáriába és próbálkozzanak bármilyen törvényesen megengedett foglalkozásban elhelyezkedni. Biztosítjuk őket vallási szabadságuk fenntartásáról és arról is, hogy kulturális önrendelkezésükön bántódás nem esik.

A volt miniszter e szép szavai olyan szépek, hogy valószínűleg csak szavak s azt bizonyítják, milyen igazi a régi zsidó közmondás: a szegénynek jó szíve van. Igaz viszont, hogy vannak szegény országok, amelyek szegénységük okát — a zsidókban látják.

Az ungvári installációról

már mult számunkban beszámoltunk röviden. Hatalmas székfoglaló beszédében Kohn József (R. Jozsef Elimelech) főrabbi többek között a következőket mondotta:

— *Szeretet és béke vezérel minden cselekedetemben, mert a béke és a nyugalom a hitélet megerősítésének alapfeltétele. Nem akarom az ellenségeskedést, mert nekem tulajdonképpen nincsenek is ellenségeim. Ami történt, az I-ten akarata volt s így a kisebbségben maradtaknak is bele kell nyugodniok az I-ten akaratába és a többség győzelmébe.*

Az elmúlt szombaton ismét nagyszabású drósrót tartott a főrabbi a kb. 2000 személyt befogadó tulzsfolt zsinagógában. A főrabbi beszédében kijelentette, hogy Ungvárra való jövetelének

Orth. מצות!

Bármily mennyiségben, olcsó árak, előnyös feltételek mellett, a legkényesebb, legrigorúbb vallási és minden igénynek megfelelő husvét pászka kapható

Grünstein Jenő

villanyerőre berendezett pászkaágánál

Szerencs.

Tegyen egy 5 kg. postacsomag próbarendelést.

csak egy célja van: a *Tóra pilléreinek megerősítése.* Ima után *kidüs*-bankettet rendezett a hitközség elöljárósága a főrabbi tiszteletére, amelyre az egész hitközséget meghívták. Klein Dezső főkántor megható ünnepeivel járult hozzá a főrabbi ünnepléséhez.

Az ellenpárt intrikái

Az installáció előtt ismeretlen tettesek beverték a rabbilak ablakait. A merénylet nagy felháborodást keltett. A rendőrség érelyesen nyomozza a tetteseket. Azt a hírt terjesztette az ellentábor a bevonulás előtt, hogy a *hitközség élére az Országos Hivatal kor-*

mánybiztost akar kinevezni, aki még az installáció napján venné át a hitközség ügyeinek intézését. A hírről kiderült, hogy semmiféle alapja nincs.

A beiktatás után az ellenpárt vezetősége iverket körözött, melyekben felhívta a párt tagjait, hogy a *hitközségből való kilépésükkel demonstrálják elégedettségüket.* Az iver alá is irták egynéhányan. Szárnyra keltek röpiratok is, amelyekben az ellenpárt — jórészt *pose jiszroelokból* álló — főkolompósai, arra való hivatkozással, hogy a jelenlegi vezetőség nem tartja be a *Sülchon Örűch* szabályait, új hitközséget alapítanak. Az egész akciót senki sem veszi komolyan, mert a kilépetteknek is 5 évig kell a kultuszadót fizetni a régi hitközségben, így kilépésük csak 5 év múlva bírna jelentőséggel.

— A KECSKEMÉTI „LOMDÉ TÓRA” vasárnap tartotta meg a *Bovo mecio* traktátus befejezése alkalmával szijüm-ünnepélyét, melyen *Sussmann* Viktor pesti rabbi, mint a kecskeméti főrabbi is megjelent. A kistemplomban ünnepélyes hangulatban lefolyt mincho-maariv után *Popper* Lázár metsző, a *Lomde Tóra* egyik előadója, tartotta meg *szijüm*-előadását *hadron*-beszéddel kapcsolatban. Utána *Schlesinger* Vilmos, az egyesület másik előadója beszélt. Ezután megkezdődött a lakoma a kistemplomnak erre az alkalomra kidiszított termében. *Sussmann* főrabbi szellemdús, mindvégig lebilincselő, tartalmas beszédben párhuzamba állította a traktátus végét az elejével. A nagy tetszést aratott beszéd után *Kecskeméti* Mihály szólalt fel. Beszélt még *Schischa* Adolf, *Grünfeld* Gyula, *Iczkovics* Mór, *Singer* Mór, *Weisz* Menyhért, *Steinherz* Rudolf, *Kain* Mihály. A rendezést *Kecskeméti* Izidor elnök égisze alatt *Abrahám* Márton vezette.

של פסח HUSVÉTI ÁRUT

ez évben ismét készit az ismert kitűnő minőségben, szigoruan rituális előírás szerint

Schreiber Simon,

az egrí főtiszt főrabbi ur felügyelete alatt

FRANCK HENRIK FIAI R. T.

Iroda: Budapest, I, Budafoki-út 64. szám.

Levél cím: Budapest 113. Postafiók 5. • • • Telefon: L.É. 10-45 és 12-19.

A „Temanjo Apé” s — Pintér százados megkegyelmezése

Temanjo Apénak, azaz „nyolcszoros arculatu zsoldárnak” nevezik a mondataiban a héber alef-bészt, nyolcszorosan tartalmazó 119-ik zsoldárt, amelyet betegért való könyörgéseknél recitálnak. E zsoldárral kapcsolatban a következő kissé romantikus törtériát olvassuk az Ujság-ban:

Az elmúlt napokban egy öreg ur keresett fel a szerkesztőségben. Külseje szerint tul lehet a hetvenedik éven, de azért jóegészségű, jókedélyű öreg ur. Az öltözeke tiszteletet parancsolóan egyszerű és méltóságigteljes, olyan, ahogy régi emberek öltöztek fel, ha látogatóba mentek. Ez az öreg ur a beszélgetést azzal kezdte, hogy bocsánatot kér, amiért nem mondja meg a nevét.

Ez a bevezetés szokatlan és rendkívüli volt. Természetesen nyugtatam látogatómat, hogy nem kívánom inognitóját felfedezni, csak mesélje el történetét.

— Ott kell kezdenem — úgy mond —, hogy hithű, templomjáró, i-tenes zsidó ember vagyok. Nekünk, vallásunk rajongó hiveinek van egy több ezer esztendőes hagyományunk, amely azt mondja, ha szerencsétlenség, baleset, vagy más rendkívüli eset miatt megebesült vagy súlyos betegségbe esett embertársunkért *elmondjuk egy különleges imánkat, ugy a beteg a halálos veszedelemből megmenekül.* Ez az ima Dávid király 119-ik zsoldárából adódik. Ez a zsoldár huszonkét szakaszból áll, minden szakasz nyolc mondatból, s minden mondat egyugyanazon betűvel kezdődik. A huszonkét szakaszban tehát megvan nyolcszor a zsidó ábécé minden betűjével kezdődő mondat. Az imát ugy kell elmondani, hogy a beteg nevének betűiből kell összeállítani a mondatokat. Tudni kell azt is, hogy a zsidóknál egy ember megnevezésénél nemcsak az illető nevét említik, hanem az édesanyját is.

— Két év előtt ősszel, amint emlékezetes, Horthy Miklós kormányzó Miklós fiát a lovaspólo-téren súlyos baleset érte. A szerencsétlenség hírére én is olvastam és őszinte részvétet éreztem, hiszen annyira tisztelője vagyok az államfőnek, hogy vele szemben betartom vallásom parancsát, mert a jámbor zsidónak hitbéli kötelessége, hogy az államfő és minden egyes családtagja békességéért, boldogságáért és jólétéért naponként imát mondjon. A szerencsétlenség felett érzett fájdalmas részvéttemmel feküdtem le este aludni és ugy éjjel

két óraker arra ébredtem fel, hogy *valami belső sugallat kényszerít, hogy keljek fel és mondjam el a kormányzó fiáért azt a különleges szent imát, amely a halálos beteget is megmenti veszedelméből.* Fel is keltem, elővettem zsoldáros könyvem, de akkor jutott eszembe, hogy csak a fiu nevét ismerem, nem tudom édesanyja nevét. Töprengtem, hogy éjszaka idején miként tudhatnám azt meg. Betelefonáltam a szanatoriumba, ahol a beteg fekiüdt és az inspekción orvosot kértem, mondaná meg, hogy hívják a főméltóságu asszonyt. Sajnos nem tudta megmondani és hiába magyaráztam neki, hogy milyen fontos ügyről van szó, más tanácsot nem adott, mint azt, hogy hívjam fel a kormányzóság kabinetirodáját, ott inspekción is van, feltétlenül tudni fogják. Fel is hívtam a kabinetirodát s már a telefonos-kisasszonyt megkérdeztem, nem tudná-e megmondani, mi a főméltóságu asszony keresetneve. Előbb azt kérdezte, hogy miért kérdelem. Amikor megmondtam, hogy fontos dologról van szó, közölte, hogy Magdolnának hívják főméltóságát. Most már elmondhattam az imát s amikor elkészültem vele, *nagy megkönnyebbülést éreztem magamban és tudtam, hogy az I-ten meghallgatja könyörgésemet.* Másnap délben megjelent az orvosok jelentése, hogy a beteg állapotában *könygyebbülés állott be, tul van az életveszélyen.* Végtelenül boldognak éreztem magam, újra a telefonhoz rohantam és felhívtam a kormányzóságot. A telefonon keresztül jelentkező női hang hallatára azt kérdeztem:

— Kérem, kegyed az a kisasszony, aki az éjjel megmondta nekem a főméltóságu asszony nevét?

— Nem én vagyok — mondta lelkesedve —, de tudja már mindenki a kormányzóságon az ön jelentkezését és az üzenetét és ezért nagyon kérem, mondja meg, hogy kicsoda.

— A nevem mellékes. Tessék csak

annyt mondani főméltóságának, hogy egy hithű öreg zsidó imádkozott a fiáért, az I-ten meghallgatta az imáját és rövidesen a beteg teljesen felgyógyul.

— Letettem a kagylót és másnap elmentem egy zsidó íródeákhoz, ezzel leirattam az imát egy pergamenterre s mikor elkészült, kis aranytokot vásároltam, abba behelyeztem a pergamentet, hogy felküldhessem a kormányzó fiának talizmánul. Az ékszerész kértem meg, hogy vigye fel a kabinetirodába a talizmánt, de ne mondja meg, ha kérdenék, hogy ki küldte, ki vagyok. A küldemény mellé levelet mellékeltem, amelyben leirtam az esetet.

— Az ékszerész fel is ment, ott nagy barátsággal fogadták, természetesen elsősorban azt kérdezték, hogy ki vagyok én, aki elküldtem a talizmánt. Az ékszerész azt válaszolta, parancsom tiltja, hogy megnevezzen. Ebbe beleugodtak és én talán el is feledkeztem a dologról, míg egyszer hallottam valakitől, aki ismeretségben állt a kormányzó családjával, hogy ifjabb Horthy Miklós tényleg viseli a talizmánt.

— Most, mikor Pintér százados halálraitelte a honvédtörvényszék s a társadalom megmozdult, hogy kegyelmet kérjen, ugy éreztem, nekem is van jogcimem, hogy a kegyelemkérők sorába álljak, ezért levelet intéztem a kormányzó ur hitveséhez, kérve őt a halálra ítél százados megkegyelmezése érdekében való közbenjárásra, mert „ez a kegyelem kijár azért a kegyelemért, amelyben az Ég Ura Miklós ben Magdolna nevű életveszedelemben forgott beteget részesítette.”

— Természetesen nem vindikálom magamnak az érdemet, hogy az én közbelépésem hozta meg Pintér András számára a kegyelmet, de talán volt ebben részem. A történetet pedig csak azért kívántam elmondani, hadd lássa a világ, hogy a jó szívek miként találkoznak. N.

Heiden Leó

EKSZERÉSZ ÉS ÓRÁS

Budapest, VII., Király uccsa 21.

TELEFON: JÓZSEF 381-10

Valódi ezüst gyertyatartók, menórák, beszomim-tartók, eszrogdobozok, szédertalak, serlegék nagy választékban. Alkalmi és nászajándékok brilliáns arany és ezüst tárgyakban, dús választék!

Olcsó gyári árak!

Lebontják a római gettót

— Garibalditól Mussoliniig. —

Az „örök város” folyton változtatja arcát és a régi római dicsőségnek, a nagy multnak egyre több és több emléke néz most a Róma-járóra. Mussolini nem hiába idézi a régi Róma nagyságát: a világ elé is tárja e nagyság emlékeit és a mai Róma még mindig újabb kincsekkel gazdagítja a világot, amelyet a csákányok hoznak napvilágra. Épen a Duce rendelkezésére indult meg a városrendészet nagy munkája és most a régi Rómának azokat az antik műemlékeit teszik szabaddá, amelyeket a Capitolium körül épített ócska házak évszázadokon át rejtettek. Ez a városnegyed pedig — a római gettó, amely épen ott terül el a *Circus Marcellus* és a *Porta d'Ottavia* között: maga az antik amfiteátrum is egy része volt a gettónak. Hatalmas ívei, magas folyosói, széles fülkéi kis lakásokra oszlottak fel, ahol, mint óriási bérkaszárnnyában, valamikor a római zsidók rendezkedtek be és ahol ottmaradtak akkor is, amikor a gettó kapuit Róma is megnyitotta és szabad letelepülést és lakást engedélyezett a zsidóknak Itália és Róma bármely részében.

Több mint háromszáz esztendőn át kényszerlakóhelye volt a római zsidóságnak ez a vidék: VI. Pál pápa rendelte így, 1556-ban. De már a régi Róma idején, a második *bész-hamikdos* fennállásakor is itt laktak, igaz, hogy akkor saját elhatározásukból. A talmudban többször van említve Róma (*Tódusz is rajmi hinig esz bené rajmi... stb.*). Ott, ahol a *Vicolo delle Palme* állt, volt a zsinagógájuk, amelyben Horácius és Juvenális végignézték szertartásaikat. Tiberius idején kezdődtek meg az első zsidóüldözések, aki 25.000 zsidót száműzött Szardínia szigetére, illetve telepített le ott. De az első római császárság idején való különböző elbánásuk után az ő sorsuk is változó volt és később a keresztényekkel együtt üldözték őket a rómaiak, majd a gótok pusztították el zsinagógájukat. II. Anakletus pápa (Pierleoni) nagy adókkal súlytotta őket, de meg is védelmezte az üldöztetések ellen és IV. Innocencius 1246-ban pápai bullával rendelte el, hogy vallásuk tisztelőben tartassék mindenki részéről.

IV. Pál, a nápolyi Caraffa-házból való pápa volt az, aki a ma

pusztulásra ítélt gettót mint kényszerlakást jelölte ki a római zsidóság számára, amelynek nagy része Spanyolországból menekült ide és amelynek aránylag jó dolga volt itt, Rómában, a pápák birodalmában. Ezért is özönlöttek ide olyan nagy seregben, hogy IV. Pál kényszerlakást jelölt ki számukra, ezen az akkor még mocsaras, maláriás vidéken, az *Isolina Tiberina* tőszomszédságában, ahol falakkal és láncokkal zárták el őket a külső világtól. Házat nem vásárolhattak maguknak, de *nehogy a házbérről kiszípolozhassák őket, külön törvényt hoztak, hogy a gettóban sohasem szabad emelni a házbérről.*

Ez a kényszertelepítés, erre az egészségtelen helyre, amelyet tavaszi áradáskor el-elöntött a Tiberis, szinte halálos ítélet számba ment. Alig néhány esztendő múlva gyilkos pestis-járvány ütötte fel fejét Rómában, amely sok ezer áldozatot szedett. Az utcákon csak lázas betegek és halottaskocsik jártak. És mégis, a *gettóból, ebből a lázas, mocsaras negyedből egyetlenegy zsidót sem ragadott el a rettenetes járvány*, aminek oka épen a szigorú elkülönítésükben rejlett. A gettó falain belül nem támadhatott a veszedelem, kívülről pedig nem hurcolhatták be, épen a pápai tilalom folytán.

A pápai tilalmak pedig hol szigorubbak lettek, hol enyhébbek. V. Pius elrendelte, hogy este, a zsidóknak nem szabad elhagyni-

ok a gettót és a *Porta d'Ottavia*t láncokkal záratta el. Ugyancsak pápai rendelkezéssel eltiltották őket mindenféle kézműves foglalkozástól és ettől kezdve rákényszerítették őket, hogy asszonyaik kuruzslással, álomfejtéssel és jóslással foglalkozzanak.

V. Sixtus 1586-ban kibocsátott bullájában (*„Christiana pietas infelicem Hebraeorum statum commiserans”*) visszaadta előbbi szabadságukat és ettől kezdve megint fontosabb szerepekhez is jutottak az „örök város” zsidói. De XIII. Innocencius pápa megint csak eltiltja őket minden ipari foglalkozástól és kereskedéstől, csak azt engedvén meg nekik, hogy ócska holmikkal sáfárkodjanak. És ekkor indultak el először Róma falai között azok az apró termetű ócskás-zsidók, akiknek ivadékai ma is, batuszúkkal hátukon, bejárják Romulus városát és egykedvűen, elnyujtva éneklük:

— *Robba vé!*

Ennek a két szónak dallama egyforma talán az egész föld kerékén. Csak épen a melódia szövege más. Mert ez a két szó az olasz „*handlé*” kiáltás.

A római gettót csak az olasz egység megteremtőjének, Garibaldinak seregei szüntették meg, az 1870-ik évben, amikor elfoglalták Rómát és véget vetettek az egyházi államuak. S a történet különös játéka, hogy a gettó falait végleg leromboltatja az a Mussolini, aki visszaállította az egyházi államot.

— SZLOVENSZKÓBÓL. Mint Saláról (Vágsellyéről) írják, az ottani *Agüdasz Lajmé Talmüd* egyesület *chamiso* ószor napján *Éruvin* traktátusra szíjümot tartott. Beszédet mondtak: Strasser Márkuszförabbi, Ehrental Ignác rabbi, Schwartz Ábrahám, Felberbaum Áron, Faber Jenő, Gansl Simon és Mohr Jakab (Verbó). Wald Herman, Winkler (Sárvár), Forscher (M.-Ostrau) kántorok hozzájárultak a hangulat emeléséhez. Menczel Dezső 150 koronáért megvette a bencsolást a Machziké Jesivájsz céljaira. Az egytel elnökévé Raab Arnoldot, pénztárosává Kalisch Simont választották.

— IFJUSÁGI ÉLET DUNASZERDAHELYEN. Ily című multheti hírlükre vonatkozólag Dunaszerdahelyről Schwarz Lázár, Engel Izrael és Krausz Mór aláírásokkal levelet kaptunk, mely szerint a Machziké Tajró egytel rabbiválasztása még nem perfekt.

Orth. leányegyesületeket!

Félve nyúlok a tollhoz, mert nem szeretném, ha az én pesszimizmusom átragadna optimista testvéreimre. *„Velaj jímász leváv echov kulóvaj* — nehogy elcsüggedszen testvérei szívet, mint az ő szívet... Mert én, sajnos, nagyon sötétnek látom az orthodoxia jövőjét. Hiszen csak körül kell néznünk és nyomban elénk tárul a jövő szomorú perspektívája teljes vigasztalanságában. Ime itt vannak szülők, kik reggel, este templomba járnak, a tréflit a világ minden kincséért sem cunnék meg, a szombatot megünneplik, De a gyermekeik? Hol vannak a gyermekeik? *Rajs-hásonó s jaim-kipür-kor* még megjelennek a templomban, a kádist is talán elmennek majd elmondani az elhalt szülőkért, de több semmi. Egy tál lencse, egy gyöngye szellő elegendő, hogy vallásunk fájáról leszakítsa őket. Kítől fogják számon kérni az eltévedt bárányokat?

Aj lönü mijajm hádin! Jaj nekünk, mikor az elveszett véreinkért kell majd felelnünk! Mert: *kol jiszroél árívim ze loze*, mindnyájan tartozunk felelősséggel egymásért... És a zsidó nők, a *Bész Jáka*jo, kik hajdanában a legerősebb támaszai voltak szent vallásunknak és az életet adó tajrónak! A zsidó anyák, kikre a talmud azt mondja: (*Bróchajs* 17:) A nők azzal szerezhetnek maguknak érdemet, hogy gyermekeiket a chéderbe viszik, férjeiknek lehetővé teszik, hogy a tanházban tartózkodjanak, ahol a szent tanban búvárkodhatnak. Hol vannak? A zsidó anyák, kiknek a legszebb zene volt a gyermekeik melódikus hangja, mikor a gemore fölött ültek és tanultak; a zsidó anyák, kik a szombat szent napját a *ceeno üreeno* mellett és *techino* olvasással töltötték és minden igyekezetük oda irányult, hogy leányaikat is abban a szellemben neveljék, hol vannak? Oh milyen szomorú, milyen fájdalmas, hogy a mai zsidó anyák, tisztelet a kivételnek, versenyre kelnek leányaikkal az erkölcsrontó, a pornográf regények olvasásában és a dekoltált ruhák viselésében! Innen indul ki k. testvéreim az a veszedelmes vihar, amely alapjában megrendíti szent vallásunk sziklavárát. Hiszen a kásriusz, a nido, a gyermeknevelés teljesen

és ellenőrizhetetlenül a nő kezére és lelkiismeretére van bízva. Hiába neveljük fiainkat a tajró emelőin, ha leányaink *bechék iso zóró*, az idegen asszony ölében nyugszanak és magukba szívják a „modern” irodalom pusztító mérget, a mozik és a színházak fertőző levegőjét. Az ilyen leány el sem menne bócherhoz és ha mégis elmenne, rövid idő alatt a maga képére formálná át a férjét.

Tudom, édes testvéreim, hogy a diagnózis megállapítása nem elegendő. A betegség gyógyítása csak helyes terápia alkalmazása mellett lehetséges. Ha meg akarjuk menteni a jövő generációt, igyekeznünk kell elsősorban leányainkat a vallástalanság örvényéből kimenteni. *Kaj szajmár levész jáka*jo és csak azután *veszágid liné jiszroél*. Ebben azonban a férfiaknak csak közvetett szerep juthat. A közvetlen tevékenységre meg kell nyernünk azokat az intelligens, vallásos orthodox urinóket, kik irányító és nevelő képességgel bírnak. Meg vagyok győződve, hogy azok a szent cél érdekében, szívesen vállalkoznának erre a nehéz, de magasztos feladatra. Alakítsanak a leányoknak minden városban leányegyesületeket — ha jól tudom Szlovenszkóban már vannak is ilyenek — ahol legalább minden szombaton összejönnek és hitet erősítő, a vallást mélyítő előadásokat és felolvasásokat tartanak. Ezzel párhuzamosan lehet a chéder és a jesiva működését intenzívebbé tenni, melyre nézve mélyreható proposícióim vannak. Ezekről más alkalommal.

Hoch Lajos, Eger.

Politika és pogrom Litvániában

Egy fasiszta szervezet, a „*vas-farkas*”, 1929. év augusztusában pogromot rendezett Kovná egyik külvárosában, Slobodkában és 65 zsidót inzultáltak. A tetteseknek nem történt bajuk, mert a rendőrök a pártjukon voltak s az volt a hiedelem, hogy az akkori diktátor miniszterelnök, *Woldemaras* mellettük van. Nemsokára rá a diktátor megbukott s így a *vas-farkas* különítmény is feloszlott s a pogromhősöket most bíróság elé állítják. A litvániai köztársaság elnöke, Smetana, pedig beszédet tartott a litvániai cserkész szövetség gyűlésén, amelyben kiemelte a fajgyűlölet államromboló hatását s megemlégette, hogy némely keresztény hitoktató úgy tanítja az ismert igét: „szerezd felebarátodat, mint tenmagadat”, hogy ez csupán keresztényekre vonatkozik és így megmérgezik az ifjuság lelkét. Mindezek szép szavak, de a valóságot mutatja egy kovnáói sürgöny alanti tartalommal:

„A litván belügyminiszterium felszólította az összes nyilvános intézeteket és magánvállalatokat, hogy azon személyeket, kik nem litván állampolgárok, bocsássák el szolgálatukból. Nem zsidó vállalatok ilyeszerű felszólítást nem kaptak. Litvániában jelenleg körülbelül 9000 külföldi és hazájavesztett menekült él, kik Oroszországból vagy lengyelek megszállta litván területekről menekültek. Ezekről most elveszik a megélhetési lehetőséget, úgy, hogy az éhhalálnak néznek elébe. A katonai cenzura megtiltotta a sajtónak, hogy az ügyről bármit is a nyilvánosságra hozzanak.”

A HIRES STAUFFER

orth. *כשר* sajtgyártmányok ismét kaphatók Nesor dobozos emmentali, Cvi (Szarvas) dobozos emmentali, Block emmentali, Trappista, Kastély, Bástya világmárkák. Mindenütt kaphatók.

Központ: Stauffer és Fiai sajtgyárak, Répcelak.

Sirkövek Adler J. sirköraktárában

Teléfono: József 364-20. Budapest, Károly-körut 7. és Rombach ucca 4.

Küzdelem a sechító tilalom ellen

Berlinben dr. Munk rabbi vezetése mellett külön iroda működik a rituális metszés elleni antiszemita küzdelem ellensúlyozására és abból az alkalomból, hogy a legutóbb az angol törvényhozás is foglalkozott a sechító ügyével, dr. Munk a kérdés mai állásáról és az iroda működéséről egy tájékoztató összefoglalást bocsátott ki.

Már az elhunyt dr. Hirsch Hildesheimer is nagyszámú szakvéleményt gyűjtött össze különféle fiziológusoktól, akik mind azt bizonyítják, hogy a sechító nem állatkínzás, mert az első metszés a chaleffel, elveszi az állat öntudatát, fájdalomérzete teljesen megszűnik és az azután bekövetkező mozgások nem egyebek, mint reflexmozgások. Ilyen szakvéleményt adott le az állatfiziológia egyetlen Nobel-díjasa, a koppenhágai Krogh professzor is.

Legutóbbi időben felvetették a kérdést: nem lehetne-e az előzetes elkábítást behozni, talán villamosság útján?

Erre vonatkozólag nem találtak oly módot, amely meggyeztethető volna a zsidó vallástörvénnyel.

Általában taglóval szokták elkábítani az állatot, de ez az ütés tréfié is teszi. Vegyszereket még nem találtak e célra alkalmasnak. A legújabb kísérletek a villamos narokózzal, megbizonyították, hogy az eljárás nem megfelelő a célnak és mivel belső vérzéseket okoz, a val-

lástörvény szempontjából nem alkalmazható.

Felhozták azt is, hogy az állatnak levágás előtti lefektetése kínzás-számba megy. E tekintetben a berlini zsidó vágóhídon kísérletek folytak egy új ládaszerű készülékkel, amelyet egy Angliában élő zsidó mérnök, Weinberg konstruált. Az állat az egyik oldalon bemegy a ládaszerű készülékbe, párnaszerű oldalfalakkal megrögzítik állását, egy 180°-os fordulattal az állat teljesen készen áll a metszésre, úgy, hogy az egész művelet 20 másodperc alatt lefolyik. A Weinberg-féle apparátusnak célszerű és állatkímélő volt még az antiszemita is kénytelenek elismerni.

A bajor tartományi ülésen sikerült az antiszemitaoknak az állatvédelem ürügye alatt eltüntetni a sechítót. Hogy ez mennyire sérti a nem zsidó husipart és mezőgazdaságot, mutatja az, hogy 1930 októberétől, amióta a tilalom érvénybe lépett, 600.000 márka munkabért s 1.300.000 márka forgalmi veszteséget szenvedett a bajor közgazdaság. Ezért nincs kizárva, hogy maga a törvényhozás fogja érvényteleníteni ezt a tilalmat, nem a zsidóság vallása iránti tiszteletből, hanem jól felfogott anyagi érdekből.

A tudós és logikus fejtegetés tartalmával ellentmondóan épen most érkezett az a sajnálatos hír, hogy Thüringiában, az antiszemi-

ták által kormányzott német államban a tartománygyűlés eltiltotta a rituális metszést, illetőleg kötelezővé tette az előzetes elkábítást.

A máramarosi zsidók humora

Felsővisóról, a nagy máramarosi hitközségből, ahol nagy jesiva van s ahol a lakosság legnagyobb része erdőkitermelésből tartotta fenn magát, rettenetes nyomorról írnak. A román állam ugyanis — nyilván valami protekcióra — óriási fűrészt épített, amely teljesen tönkretette az eddigi működésben levő hat kereskedelmi fűrész, sokszáz zsidó léleknek kenyéradó üzemét. Egy kolozsvári zsidó hírlapíró erre járt és következő megrendítő epizódokat jegyzett le egy ottani ember elbeszéléséből:

Nyolcszáz zsidó család lakik Visón, ebből ötszáznak nincs kenyere. Néhány hete annak, hogy ingyen kenyér és tejakiót kezdünk. Az első héten 15 méternáza kenyeret és hatszáz liter tejet osztottunk szét, 162 családot részesítettünk segélyben. Megjegyzem, a hivatásos snorrereket kikapcsoltuk az akcióból. A második héten 270 családnak juttattunk segítséget s azóta ez a szám napról-napra nő. Olyan családok szorulnak rá egy kis kenyérré és tejre, akik alig egy esztendővel ezelőtt még 500 leit adtak, ha szükségéről volt szó. Olyan családok, akiknek házában az elmúlt évben még jómód és boldogság volt, ma fűtetlen a szoba és nincs egy darab kenyér. ... *S ezekbe a házakba éjnek idején, vagy hajnalban, amikor minden zaj kihalt és csendes a falu, áldozatkész fiatal emberek viszik a segítséget: a kenyeret és a tejet.* Kopogtatnak halkán az ablakon, a sötétben kinyulik egy kéz és gyorsan, mint akit tettenérik, elveszik.

A rabbi beszédet tartott a templomban az ingyen kenyér és tejakió érdekében. Péntek este egyetlen zsidó házból se gyujtsanak többet két gyertyánál. A többi értékét adják az akciónak. Arról azonban megfeledezett a mi rabbink, hogy itt már régóta nem gyujtanak többet két gyertyánál. Ezt is kivájt krumpliból dugják, vagy egy fadarabra ragasztják. Mert gyertyatartóinkat rég elszedték a végrehajtók és most ott fekszenek halomba.

Amikor a rabbi ima közben tartott...

Amit most elmesélünk, abban az időben történt, amikor rabbi Lieber volt a berdicsevi rabbi és amikor a földesurak úgy rendelkeztek jobbágyaikkal, mint bármely más vagyontárgyak fölött. Kicsérélhették őket más földesur jobbágyaival, tetszésük szerint felszabadíthatták vagy eladhatták más földesurnak, és ami szinte magától értetődik, testi fenytésben is részesíthették őket, akár szolgáltatnak rá okot, akár nem.

Rabbi Lieber, a berdicsevi rabbi nagyon visszavonultan élt; otthon ült és tanult és ájtatoskodott. De megtette akárhányszor azt is, hogy kint a szabadban, valamely erdőben vagy a mezőn imádkozott. Egyik napon kint állt az országút szélén egy fa alatt és mozdulatlanul folyton felfelé nézett. Történhetett körülötte akármilyen megmozdulás, hanem őt állt a fa alatt és az ég felé irányította két szemét.

Véletlenül arra jött hintóján Berdicsev földesura, a gróf és mikor meglátta a szoborszerű mozdulatlanságban álló rabbit, nagyon kíváncsi lett megtudni, vajjon mit csinál ott? Tehát megállította kocsiját és szolgáját odaküldvén, megkérdezte a rabbitól, ugyan mit művel ott a fa alatt?

A rabbi hátra sem fordult, feleletet sem adott, jóllehet a szolga többször is megismételte a kérdést. Erre a gróf dühös lett, parancsot adott, hogy hozzák elébe a rabbit s mikor ez megtörtént, ő kérdezte meg tőle, mit művelt, miért állt némán a fa tövében?

De a rabbi a grófnak sem válaszolt s ez olyan dühre ingerelte a földesurat, hogy a földre tepertette s harminc korbácsütést adott neki. Am ez utóbbi zokszó nélkül ürte a fájdalmas ostorcsapásokat s amikor megengedték neki, hogy talpra állhasson, szó nélkül visszament a fa alá és folytatta, amit

az előbb csinált: állt mozdulatlanul és nézett fel az ég felé.

A gróf csak azért is meg akarta tudni, mi ennek a különös dolognak a nyitja és elhatározta, hogy addig nem is folytatja útját, amíg a rabbi neki kellő felvilágosítást nem ad.

Végre hosszas várakozás után, megfordult a rabbi, odament a grófhöz és megkérdezte tőle:

— Testvér, mit akarsz tőlem megtudni? Most már beszélhetek és válaszolhatok.

Két kérdésre válaszolj, mondta a gróf. Először is, mi volt az előbbi konok hallgatásod oka, másodsor pedig, miért nevezte engem testvérnék?

A rabbi az első kérdésre így felelt:

— Imádkoztam, vagyis az Urak Ura előtt állottam, tehát neked nem válaszolhattam, mert nem lehettem tiszteletlen a mindenség ura iránt — testvérnék pedig azért neveztelek, mert mi mindnyájan egy atyának gyermekei, tehát testvérek vagyunk.

Nem haragudtál meg rám, kérdezte még a gróf, amiért megverettelek?

Nem, felelte a rabbi határozottan. Hiszen nem te, nem is a szolgád részesített engem büntetésben, hanem I-ten fenytett meg, mert vétkezhettem. Nem haragudtam rád, inkább szánakoztam rajtad, hogy I-ten épen téged választott ki ahhoz, hogy engem megbüntessen.

Ez a beszéd nagyon meghatotta a gróft, kezét nyújtotta a rabbi-
nak és kérte őt, mondaná meg neki, mint tehetné jóvá előbbi igazságtalanságát?

Fogadd meg, hogy soha emberre kezet nem emesz és nem is emeltetsz, felelte a rabbi.

De hát a jobbágyaim?! Kérdezte a gróf. Boldogulhatok a parasztjaimmal, ha nem verem meg őket?

— A parasztok is I-ten gyerme-

kei; őket sem szabad tetteleg bántalmazni, volt a rabbi válasza.

A gróf megfogadta, hogy soha többé embert nem ütött meg és még más fogadalmat is tett le a rabbi kezébe. Megfogadta, hogy azon a helyen, ahol a rabbi oly buzgón imádkozott, zsinagógát épített a berdicsevi zsidóknak.

Meg is tartotta szavát, felépítette a hatalmas méretű zsinagógát és Berdicsev városa az évek folyamán annyira nőtt és terjeszkedett, hogy a gróf által épített zsinagóga ma a város kellő központjában áll.

Felhívás R. Előzor Lőw z. c. l. fanítványaihoz

A Tóra iránti hódolat és fiui kegyelet indított arra, hogy sajtó alá rendezem megdicsőült Apám R. Előzor Lőw ungvári főrabbi kéziratait. A mű „Peküdasz Előzor” nevet fogja viselni. A széfer 70 talmudi tételre (szügje) vonatkozó magyarázatokat s körülbelül 200 szakvéleményt (tesüvó) fog tartalmazni. A könyv fele már kész, de a teljesség kedvéért szükséges volna a volt tanítványainak szellemi segítsége. A megboldogult ugyanis sok növendékének írt, de a leveleket nem másoltatta le s így azok ismeretlenek előtt. Így például megemlítem, hogy a kisvárdai főrabbi ur csak a napokban küldött be, hozzá intézett 10 igen fontos döntést. A széfer tartalmából kiemelem, hogy a Tóra-levelezésben megdicsőült gaonok egész sora szerepel — köztük R. Óser Eszlárer, a „Zsidó Ujság” szerkesztője nagyapja, a belényesi főrabbi is. Frankl Adolf elnökkel folytatott levelezésének egy része is helyet foglal a műben.

A szent ügy érdekében kérem tehát a megdicsőült mester összes volt tanítványait, hogy a náluk levő kéziratokat — amelyeket vissza fogok küldeni — engedjék át lemásolás és közlés céljából.

Lőw Wolf
(Sátoraljaujhely).

Népszerű és olcsó csoportajánlat!

Baja:
Békéscsaba:
Debrecen:
Dombóvár:
Eger:
Esztergom:
Győr:
Gyula:
H.-M.-Vásárhely:
Kaposvár:
Kecskemét:
Makó:
Miskolc:
Nagykanizsa:
Nyiregyháza:
Órosháza:
Pécs:
Sopron:
Szeged:
Székesfehérvár:
Szentes:
Szombathely:
Zalaegerszeg:

Vidéken 23 városban jelennek meg napilapok.

Hirdessen

ezen 23 legnagyobb vidéki város egy-egy legnagyobb példányszámban megjelenő napilapjában.

Megjelenéskor minden hirdetésről nyom-ban kútdók támlapot. Vidéki értékes és vásárlóképes vegőket hoz. Ennek ezen vidéki lapok nagy nyilvánossága, ebbe a propagandába fektett csekély töké sokszorosan megtérül. Ha Ön bárhol akar hirdetni, előbb kérje díjmentes ajánlatomat, ez Önnek anyagi előnyt jelent! Telefon hívásra személyesen keresem fel. Automata: 125-58.

Ilyen nagyságú,

1 hasáb 50 milliméter magasságban leköz-lőm hirdetését a felsorolt 23 város egy-egy legjobban elterjedt lapjában akár vasárnap akár hétköznap

mindegyikben egyszer P 100

mindegyikben háromszor P 280

Ugyanezt 1 hasáb 30 m/m magasságban mindegyikben egyszer P 63
mindegyikben háromszor P 170 köz-
lőm.

Erdős József hirdetési irodája
Budapest, VI., Teréz-körút 35. Telefon: Aut. 125-58

Weisz Mór orthodox süteődeje

Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: József 423-65.

Tarhonya, makaróni és levestésztaék a legújabb gyártmányaim.

Gyors és pontos kiszolgálás!

Kérjen árjegyzéket!

HIREK

NAPTÁR

Sábosz Jiszraj, Sevat 20.

Gyertyagyújtás (Bpest): 4 óra 45 p.

שבת kimenetele " 5 " 35 "

סוף זמן כריאת שטע : 8.20

OLVASÓINKHOZI Felkérjük mindazon igen t. olvasóinkat, akiknek előfizetése 1. hó 1-én vagy még előbb lejár, hogy azt postabiztonságával megújítani sziveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja beföldön postafutarképpénztári csekk útján (50.791 sz.); külföldön pedig (évi 22 P) postautalványon eszközölhető. (Romániában az utalványon az összeget a postahivatalnak föltli ki.)

— FELHÍVÁS A BPESTI ORTH. IFJUSÁGHOZ! A budapesti orth. hitk. iskolaszéke a következő fontos felhívást küldte szét a fővárosban tartózkodó orth. ifjakhoz: „Tisztelettel meghívom a folyó hó 8-án, vasárnap délután fél 3 órakor az iskola tornatermében (VII., Dob-utca 35.) tartandó ifjusági nagygyűlésre. Tárty: A fővárosi orth. zsidó ifjuság tömörítése. Az iskolaszék megbízásából Klein Márkusz s. k. iskolaszéki elnök.”

— A SOMRÉ-SABOSZ MOZGALOMBÓL. A berlini központ konferenciáján dr. Lewenstein (Zürich) titkár bejelentette, hogy a SomrÉ-Sabosz világszövetség által a nap-táreform ellen megindított tiltakozó izeket nagy számban aláírták Hollandiában, Görögországban és Magyarországon, a többi országokban nem. Ezért a világszövetség a lengyel zsidóságban akar a dolognak propagandát csinálni, mivelhogy Európában ez a legtekintélyesebb számú zsidóság. Közben nagy propagandagyűlés volt. Dr. Rosenthal rabbi a naptárreform szombat-eltoló üres napja helyett egy világbeke-hét betoldását ajánlja (amit egyik kisvárdai hívünk is propagált lapunkban). Goslar, az ismert zsidó konzervatív miniszteri tanácsos propagandát sürgetett a szombati hérfizetés ellen, ami különösen a kisebb s középvárosok zsidó kereskedőinek eminens érdeke, hangoztatta a gazdasági szolidaritást s köteleességévé tette a becsületes zsidó főnököknek, hogy alkalmazzanak egynehány szombattartó alkalmazottat, még akkor is, ha ők maguk nyitva is tartják boltjaikat. Krakóban most megjelenik egy jidis hetilap „Dosz Licht” címen, amely elsősorban a sabosz ügyét propagálja.

— SZIJUM AZ EGÉSZ SASZ-RA. Az Agudasz Jiszroél szervezésében több európai országban naponként egy lap gemoret (daf jajmi) tanulnak. Az akció eredményeként 7 év alatt kitanulták az egész saszt. Az egyetemes szijum chamiso ószor napján volt Lublinban a Schapiro rabbi által létesített világszövetség. Amint bennünket értesítenek, mást — így Pozsonyban — is tartottak daf jajmi szijum-ünnepélyeket, vasárnap este.

— LEHMANN CENTENNARIUM. A mainzi hitközség 100-ik évfordulóját ünnepelte néhai rabbija, dr. Lehmann születésének. Lehmann dr. Hildesheimernek tanítványa volt, kitünt mint kiváló szónok, de marandó érdemet szerzett magának azal, hogy teljesen hithű szellemben megírt történeti regényeivel és elbeszéléseivel sokezer olvasójában fölbresztette a zsidóság iránti szeretetet. Majdnem az egész zsidó történetet dolgozta fel szépirodalmilag. Ilyenmü munkái: „Rabbi Akiba”, „Bosztanáj”, „Rabbénu Gerson”, „Coucy fejedelme”, „A királyi vő”, „Eszterka” stb. A jubileum alkalmából iratainak új kiadását határozták el. Ő volt egyébiránt megalapítója 71 évvel ezelőtt a „Der Israelit”-nek, a német orthodoxia főorgánumának.

— BECSÜLETSERTÉS MINT ÖN-VEDELEM. Érdekes pert tárgyalt a frankfurti bíróság. Egy kisebb német városban egy lapkihordó ingyen osztogatott régi antiszemita lappeldányokat, amelyekben olvasható volt egy cikk a rituális gyilkosságookról s a zsidó világszövetségéről. A rikkancs egy zsidó emberre is akart egyet rátküldni, de ez nem akarta elfogadni. Az ember erre még egyszer megpróbálta a rátküldést, amire ez megbotránkozva elutasította e szavakkal: „csirkefogó, gazember.” A lapkihordó beperelte a zsidót. A bíróság felmentette, mert önvédelmi esetet látott a dologban, mivel a rikkancs tudta, hogy zsidóval van dolga és mégis sértő pamfletet akart ráerőszoakolni.

— IFJUSÁGI CHAMISO ÓSZOR ÜNNEPÉLYEK. Nagy érdeklődés mellett tartotta meg a budapesti chéder (orth. gyermekotthon) az évente szokásos ünnepélyét. A mindvégig kedves és bájos ünnepélyt vizsga előzte meg, melyen a 4—6 éves csöppségek meglepő készséget árultak el, úgy a héber olvasásban, valamint az imákban és vallási ismeretekben. A jelenlevő Steif Jonathán rabbi legteljesebb meglepődését fejezte ki a chéder munkája felett. A héber, magyar, német szavaltatok és énekekből álló ünnepi műsort Eckstein Wolf, az otthon vezetőjének tartalmas ünnepi beszéde zárta be. — A Magdolna-utcai orth. iskolában Wirth Henrik igazgató emelkedett hangú megnyitója után, a gyermekek által meglepő készséggel előadott vallásos és hazafias irányu, aktuális szavaltatok és énekszámok következtek. Azután Sonnenschein Sámuel tanító tartott tartalmas ünnepi magyarázó beszédet, végül a kicsinyek kitünő betanulással eljátszották Sonnenschein ez alkalomra írt „Chamiso ószor bisopt az erdőben” című ünnepi játékát, melynek énekrészeit Würdiger Aron tanító szakszerű hozzáértéssel tanított be. — A Kertész-utcai leányiskola napközi otthona az idén is kedves ünnepséget rendezett „A fák ujéve” alkalmából. A napközi-otthon vezetőjének, Sonnenschein Sarolta tanítónének magyarázó ünnepi beszéde után a gyermekek alkalmi költeményeket szavaltak, valamint magyar és héber dalokat énekeltek. — Gyümölcsösomagok széjjelosztása fejezte be mindenütt a kedves hangulatu ifjusági ünnepet.

— VALLÁSOS IFJUSÁGI ÉLET PRÁGÁBAN. A cseh fővárosban igen üdvösen működik — mint ennan írják — egy „Tiferesz Czeiré Jiszroél” ifjusági egyesület, amelyet Zimmermann Jenő rabbi alapított. A legutóbbi chamiso-ószor ünnepélyen megható hitméllyítő előadások hangzottak el. Orthodox érzelmű körökben sok reményt fűznek az egyesület működéséhez.

— A שבת VÉDELMEBEN. Amint már szóváltottuk, Pozsonyban, mint Szlovenszko fővárosában, a csehszlovák kormány be akarja vezetni a teljes vasárnapi munkaszünetet, hivatkozva, hogy a magyar fővárosban is így van. — Mivel ez a pozsonyi szombattartókra rendkívül káros kihatással lenne, kedden küldöttség ment Prágába a miniszterhez. A küldöttség tagjai: Schreiber Akiba pozsonyi főrabbi és Weber Kálmán főrabbi, orsz. orth. elnök.

— AZ „EGER ÉS VIDÉKE” SASZ-CHEVRA szijum-ünnepélye impozáns módon folyt le hétfőn este. Ehrenfeld Mór egyleti titkár ajánlatára nagy lelkesedéssel választották meg elnöknek a saszechevra fiatal előadókat, Pollák Arturt. Az új elnök gyönyörű és tartalmas, tanulásra buzdító beszédét bankett követte, melyen Schreiber Mór rabbi és az elnök nagyszerű charifüszet és mági-düszet mondtak. Felszóaltak még: Weisz József és Schwarz Jenő Füzesabonyból, Reb Menáchem Glück stb. A „Jeszajde tajró” részére több mint száz pengőt snóderoztak a résztvevők.

— A S. A. UJHELYI SZANDEKÖESZ (komaegylet) impozáns ünnepség keretében ülte meg fennállásának 25 éves jubileumát. Ünnepi diszközgyűlés volt, melyet bankett követett. Az egyesület nemes misszióját fejtegették visszapillantásaikban: Dick rabbi, Alexander Vilmos bankigazgató, Rein Lajos, Izsák Lajos. Tisztujítás során a következő tisztikar lett megválasztva: Berkovits Jenő elnök, Trattner Lipót alelnök, Günczler Herman pénztárnok, Fendrich Ábrahám ellenőr. Választottak még egy 18 tagú választmányt.

— A KUNSZENTMIKLÓSI ORTH. HITKÖZSÉGBEN szombat d. u. társas sales-szüdesz keretében Ladányi Ignác templom-elöljáró meleg szavakkal üdvözölte Paneth Izsák főrabbit, szerencsét kívánva új állásához. Majd pedig Schwarz Lipót hitközségi elnök 10 éves működését méltatva, felsorolta a jubiláns érdemeit. Valóban romokból keltette az 1920-ban bekövetkezett szomorú események után új életre a hitközséget, mely az ő irányítása mellett orthodox jelleget vett fel. Restauráltatta a megrongált templomot, a széfer-tajrókat kijavíttatta, nagy nehézségek leküzdése után higienikus, szép mikvót állított fel, kiváló tehetségű rabbikat szerzett stb. A másnap megtartott választási közgyűlésen Schwarz elnök részletesen beszámolt 10 évi munkássága eredményei-

ről, különösen kiemelve a hitközségi tagok áldozatkészségét és tisztársainak hatékony támogatását. A meg-ejtett választás eredménye a következő volt: Elnök: Schwarz Lipót (10 éve), alelnök: Reisz Ignác (8 éve), pénztárnok: Bleier Gábor (46 éve), templomgondnokok: Ladányi Ignác (18 éve) és Bauer Mózes (6 éve).

— A GYŐRI ORTH. HITKÖZSÉG közgyűlésén a már közöltekön kívül megválasztottak: Pénztáros Lövin-gér Dávid. Választmányi tagok: Deutsch Mór, Frankl Ferenc, Fischer Armin, Salzer Károly, Zimmermann Adolf, Deutsch Jakab, Gestetner Lajos, Gross Dani, Kollmann Benjámín. Póttag: Grünzweig Elek és Koralek Lipót. Iskolaszéki tagok: Zimmermann Adolf, Grünwald Jakab, Stern Márkus, Hartstein Ábrahám, ifj. Krausz Lajos, id. Gross Dávid és ifj. Gross Dávid.

— A VERPELET ÉS VIDÉKE MISNÁJOSZ-CHEVRA a megboldogult Tannenbaum Mór főrabbi Jahzeitja alkalmából e héten szijumot rendezett. Pollák József főrabbi tartalmas hadron-ját bankett követte, amelynek folyamán díre tajrókat mondtak: Tannenbaum Armin (Miskole), Deutsch Manó egyleti előadó, Deutsch Vilmos és Jenő, Bein Jakab (Bpest), Pollák Zoltán (S.-A.-Ujhely), Weisz József (Füzesabony).

— AZ ABAUJSZANTÓI JESIVÁNAK lélekemelő ünnepségben volt chamiso ószor előestéjén része, שבת traktátus befejezésére tartott szijum alkalmából. Deutsch Jenő főrabbi halachikus fejtegetését, amellyel a traktátus elejét és végét mesterien hozta össze, egy 160 terítékes bankett követte. Az ünnepségen a 46 tagból álló jesiva összes növendékén kívül megjelent Abaujszántó zsidóságának minden számottevő tagja. A vacsora kezdetén Mózes Dezső (Pásztó), a jesiva első jeles növendéke nagy tudásról és felkészültségről tanuskodó halachikus s ugadikus hadronja vezette be a jesivanövendékek elmés, élvezetes és kitünő bócherekhez illő fejtegetéseinek egész sorozatát. A növendékek közül Berkovics (Fony), Ganzfried (Budapest), Stern (Tállya), Lebovics (Ballasagyarmat), Pozsonyi és Mózes G. (Pásztó), Schwartzbard és Kind (R. palota), Hajnal (Szarvas), Rosenberg (Miskole) szereztek előadásaikkal élvezetes mesteriünek és az ünneplő közönségnek. A főrabbi magasszárnyalásu beszédében hálát adott I-tennek, hogy Abaujszántóra visszatért az ósidők tóraszelleme, köszönetét fejezte ki a vezetőség és a hitközség minden tagjának, a Tó-

ra és tanulóit iránt tanusított tisztelet, szeretet és áldozatkészségért. Engel Péter hitk. elnök örömmel állapította meg, hogy Abaujszántó, szeretett főrabbijának vezetésével nagyot haladt a zsidó érzés és valóságosság terén. Stern Adolf hitk. titkár nívós hadronját Blau Zoltán kitünő szónoklata követte, aki szellemesen kötötte csokorba a traktátus elejét végével. Rosenberg Manó, a menza-vezetőség elnöke Abaujszántó reneszánszáról beszélve, a további adakozásra szólította fel a hitközség tagjait. Nagy hatást keltő hadronját a tett követte, ami igen tekintélyes összeget hozott a jesiva részére. Dr. Engel Lajos ügyvéd örömmel állapította meg, hogy még az intellektueket is más zsidó szellem, a vál-láshoz vonzóbb érziület szállta meg, amióta egy nem lerongyolódott, féltős és meghunyászkodó, hanem a tudás büszkségével vértezett, intelligens jesivanövendékeket megismerték. Feuerstein Hugó és Fuchs Zoltán a Tiferesz Bachurim nevében köszöntötték a főrabbit és a jesivaifjakat. Az est rendezése ifj. Blau Jenő és Friedmann Dániel érdeme. A vidéket Stern Dávid (Boldogkőváralja), Berkovics Herman (Gibárt) és Blau Ábrahám (Tállya) képviselték, utóbbi kettő szép beszéddel gyönyörködtette a hallgatóságot.

— A NYIREGYHÁZI CHEVRO TEHILIM szombat este tartotta szokásos évi társasvacsoráját, amelyen vagy 140 tag vett részt. Widder Sullem főrabbin kívül Kupferstein Herman s Farkas Antal szónokoltak és a chevró jótékonyági osztályának (Czorché Sabosz) támogatására hívták fel a tagokat.

— AKI MÁSODSZOR FEJEZTE BE A SASZT. Nyiradonyból írják: Igazi szeiidász miczvó-ban volt része hitközségünknek az elmúlt héten. Mezey Jakab itteni tekintélyes földbirtokos, azon alkalmából, hogy az egész saszt a kommentárokkal együtt másodsor befejezte, melave-málke keretében igen szép szijum-ünnepélyt rendezett és elmés hadron áloch-chal gyönyörködtette az egész közönséget.

— Szerencsétlenül járt öreg özvegy rabbiné, ki nagy nyomorban, elhagyottan fekszik betegen, ezuton fordul a jószívű hittestvérekhez, hogy bármily öszszeggel segítségére siessenek. Valaha jobb napokat látott és így nem szeretné nevét nyilvánosságra hozni, miért is a nagy miczvót szolgáló adományokat a lap szerkesztőségéhez kéri eljuttatni.

— LESZÁLLITJAK AZ AMERIKAI KVÓTÁT. Newyorki jelentések szerint a következő két évre a bevándorlási kvóta a jelenlegi arányszám 10%-ára lett csökkentve.

„FAVORIT” gőzmosó, ruhafestő, vegytisztító

VI. PAULAY EDE-UTCA 51.

TELEFON: AUT. 270-14.

Nagy árkedvezmény február hó 15-ig.

ÁRJEGYZÉK:	Férfiöltöny tisztítás	P	4.50
	Férfi felöltő tisztítás	"	4.50
	Nőiruha tisztítás	"	2.80

Hívásra házhoz küldök és pontos időre leszállítok. A telefon díjat a számlából levonásba hozom. Vidékieknek a retourportót visszatérítem. Üzletek és üzemek részére fonalfestést, kelmefestést, férfi és női fehérnemű adjusztálást olcsón vállalom.

— LEGUTÓBBI TALÁNYUNK MEGFEJTÉSE. Az okiratban az volt, hogy A. elad B.-nek egy házat a kertjében, (כנרדיט) B. azonban e szó kezdő (bész=ház) betűjének tetejét s alsórészét levakarta s így a betű lett belőle, aminek következtében az okirat szövege módosult ומרדיט olyképp, hogy A. a házat és kertjét adja el ugyanezért az összegért. A megkérdezett mester azonban megállapította, hogy a nagyon messze van a D betűtől s így látszik, hogy a csak a megcsönkítéséből keletkezett. (Analog esetet lásd a talmudban: Bovo Bászro 167.).

Megfejtették: Friedmann Zalmen főrabbi neje (Tenke), Weisz Mór vendéglős, Grosz Nándor, Perlstein Ármán (Budapest), Lefkovits Artur, Lipót és Jenő (Nyirbátor), Pollák O. (Vámospécs), Neustadt Lili és Jeiki Celldömölk), Schück Jenő (Pápa), Weisz József (Onga), Löwy József (Tiszalök), Winkler Ede (Alsószolca), Gerendás Mózes, Sájele és Szórele (Fehérgyarmat), Friedmann Márton és Dávid (Sárospatak), Gottlieb Ignác (Nyiradony), Schwarz Bóriuch (Tiszadob), Schwarz Sámuel (Büdszentmihály), Rosenthal Miklós, Felbermann Ernő, Weisz László, Reich Béla és Guttman Herman (Nyirbátor), Ehrmann Lázár (Kobersdorf), Felberbaum Márton és Frida (Nyiregyháza), Deutsch Jucika, Klein Adolf (Lovászpata), Kallisch Mór (Kiskőrös), Rose József és Vera (S.-A.-Ujhely), Pressburger Zsigmond (Bonyhád), Izsák Manó (Recsk), Schwarz Sándor (Komárom), Ehrenwald Miksa (Galanta), Weisz József, Hoffmann Ilonka (Súrány), Unsorfer Jechezkel és Smüél, Abrahám György és Endre (Bratislava), Gyémánt A., Katz Dávid, Rosner Nándor és Bernát, Kestner Samu (Dun.-Streda), Guttman Ica és Fridus (Nagykálló), Friedländer Sámuel (Kemece), Stendig Miksa és Danziger Sándor (Vajdác), Láng Ignác (Tamási), Ungár Mór, Schück Zsigmond, Berger József (Ónod), Fränkl Sámuel (Zsáka), Friedmann Sanyi és Ica (Félegyháza), Gestetner Andor (Sopron), Salgó Endre (Bpest), Weingarten Dezső, Miklós, Simon (Ujpest), Rosenberg József és Chezkel (Hadház), Schück Jenő (Nemesszalók), Friedmann Miksa (Högyész), Lebovits Mór (Nyirkarász), Schwarz Etska és Helénke, Wider Eszter, Adler Frida (Nánás), Grausz Zsigmond és Irén (Gyömöre), Terkeltaub Herman (Gyüre), Nadler Béni (Omány), Krausz Rezi (Mezőla-

dány), Salamon Mózes, Groszmann Adolf (Jánk), Künstlicher Lázár (Nagyszében), Klein Akivo (Kiskőrös), Fried Ignác (Miskolc), Segelbaum József (Fehérgyarmat), Donáth Sámuel (Vác).

— ÓVÁS! Egy szélhámós, aki különböző helyeken, különböző nevek alatt azt hirdeti, hogy Izsákról származik s családját ott megvilgolták, továbbá azt, hogy Soltvadkerten lakik, — kétes üzemeket folytat. Figyelmeztetem a zsidó nyilvánosságot, hogy ne álljanak vele szóba. Rosenfeld Adolf soltvadkerti kántor.

Rejtvény

Beküldte: Berkovics Zecharja Montreux-(Tokaj).

אב בלי רגל בלי ראש בן
בלי קרב נבורות —
מי אנכי? מהותי הבן
על שני לחות.

Láb nélküli apa, fej nélküli fiu és belső nélküli erő — ki vagyok? voltomat láthatod a két táblán!

Szerdáig beérkező megfejtők neveit a jövő számban hozzuk.

— A LENGYEL ZSIDÓSÁG HELYZETE. Varsóból jelentik, hogy a lengyel miniszterelnök fogadta dr. Thon és dr. Rosmarin képviselőket s figyelemmel hallgatta a zsidóság helyzetére vonatkozó fejtegetéseiket és javaslatukat. A miniszterelnök megállapította, hogy a lengyel társadalomban élénk a kívánság a zsidósággal való viszony megjavítására.

— A HAJDUNÁNÁSI KOMAGYLET (Miszgov ladoch és szandekoesz) tisztújítása alkalmából megválasztottak: Rosenberg H. Dezső elnök, Stern Salamon és Schreiber Mór elnökök, Biermann Salamon pénztárnok. Választmány: Schreiber Ferenc, Spitzer Miksa, Glücklich József, Hammer Jenő stb.

Szerkesztői üzenetek

L. K.: Az OSzOSz (Somré Sabosz) címe: Sas-u. 15. — „VIZUM”: A csehszlovák konzulátus címe: Rudolf-rakpart 2. — TOBBEKNEK: Rengeteg rejtvény-anyagunk van; a jók sorra kerülnek. — SURÁNY: Az összeg ezideig nem érkezett meg. — KELETSZLOV.: Nehézségbe ütközik. — REGI ELŐF.: 1903. okt. 26. = Chesvan 5. — ÓZD: Jövő számban sorra kerül.

Családi hírek

Spiegel Rózsikát Sopronkeresztúr, eljegyezte Schwarz Izidor, Sárvár.

Mann Margitát Margittáról, eljegyezte Fried Adolf Nyirmada.

Fränkel Dóri Debrecen és Askenázy Saul, Budapest, jegyesek.

Steiner Juliska Paks és Preisach Mór Pápa, jegyesek. — Minden külön értesítés helyett.

Lázárovi Dúsa Högyész, Engel Géza Makó, jegyesek. — Minden külön értesítés helyett.

Fényes esküvő folyt le kedden Budapesten, a Kazinczy-uccai templomban. Dr. Rakonitz Dezső ügyvéd, boldogult R. Majse Freudiger hitközségi elnök unokája nőül vette Lindenbaum Alice Stella kisaszszonyt, R. Majse Freudiger dédunokáját. Az ünnepélyen jelen volt a budapesti orthodoxián kívül a fővárosi társadalom rendkívül sok képviselője. A lakodalmi estében felköszöntőket tartottak: óbudai Freudiger Lipót, dr. Rakonitz Gyula (az örömapa), Sussmann és Steif rabbi, Freudiger Ábrahám, Schreiber Dávid (Boryslav), Freudiger Károly, Lindenbaum Leó, dr. Kahan Niszon, dr. Osztern, dr. Dach Sándor, dr. Rosenak, dr. Fränkel Jenő (Szeged) és még mások. A felszólalásokat összefűzte szellemes gondolatfűzérbe óbudai Freudiger Dávid konferánza. A hajnalig tartó családi ünnepélyen nagyobb összeget gyűjtöttek vallási célokra (Tomché Jesivósz, Hanna, Erecz Jiszroel).

A szokottnál fényesebb esküvő színhelye volt kedden a pozsonyi orth. zsinagóga. Weinberger Sándor királyhalmeci kereskedő esküdött örök hűséget Müller Elvirának (Pozsony). A tulzúfolt templomban a város orthodoxiájának színe-java megjelent. Az esketési szertartást — a főrabbi távollétében — Wessely Dávid rabbi végezte, Groszberg Jenő főszerkesztő (Bpest) és Klein M. (Szenc) közreműködésével. Az éneki részt Hofstädter és Feldmann kántorok látták el. A Heinovics-vendéglőben rendezett nagy ünnepi lakomának valóságos fénypontjává lett Unsorfer Salamon rabbi mesteri szónoklata. Utána Groszberg Jenő és Müller M. J. szerkesztők beszéltek hatáson; ugyancsak Müller Ignác és Weinberger Áron (az örömapák); továbbá Sussmann Mór (Rimaszombat), Klein N. (Magyarbél). A humoros részt a menyasszony fivéréi: Müller József és Ernő szolgáltatták, kitűnő hozzáértéssel.

A bazini autodafé

2. Történeti elbeszélés a XVI. századból. Irta: Stadler Károly

E vérlázító merényletre a városbíró még csak szemhunyoritással sem felelt. Ott ült, bölezen hallgatva, méltóságának teljes tudatában, de az igazságszeretnek és az emberi érzésnek legkisebb jele nélkül.

R. Józsva visszatért a városból és szótlanul tűrte a gyalázatos bánatokat. Miután látták, hogy e fiu segítségével soha sem fogják tudni kideríteni, és a hatóságot a zsidók ártatlanságáról meggyőzni, Dávid és Józsva belenyugodtak abba, hogy a további vallást beszűntessék. Nem is faggatták többé a fiut. Hazatértek úgy, ahogy tudtak, zajongó népcsoport között, mely itt-ott éles kifakadásokkal s épen nem tréfás fenyegetésekkel kísérte uccalhosszat őket.

Ugyanezen a napon Dávid még másként is megpróbálta a békés elintézés. Elment a bazini préposthoz, hogy pártfogásába ajánlja az ártatlanul meggyanúsított zsidókat. A hatalmas úr fogadni sem akarta. De végül is, sok könyörgés után maga elé bocsátotta, hogy meg sem hallgatva a „zsidóbirót”, ennek ősz fejéhez vágja a következő, nagyon épületes erkölszédképet:

— Hát ki gyújtotta volna fel a kápolnát? Talán keresztény ember? Ti voltatok, ti éheltelen söpredékjei a világnak. Azt hiszitek, mi ezt tűrni fogjuk? És te még idejössz, ártatlanságról nyöszörögni? Felgyújtani a kápolnát és ártatlan képpel, gyermekmesével traktálni engem, a prépostot?...

A vérvörös arcu pap, kinek szeméi villámokat szórtak a megszeppent Dávidra, alig birt magát. Majdnem tettelegességre került a sor.

Dávid — ugyszólván — szökött a prépost elől. Feje kábult volt, s szíve, e sajnó szíve, tele volt mély és végtelen bánattal.

Hazaérve úgy rogyott le egy székre. R. Józsva keblére borult a zokogó Dávidnak s vigasztalta, ahogy tudta.

— Bizzunk I-tenben — mondta csuklástól elfojtott hangon. — Ő meg fog segíteni, mert előtte nincs lehetetlen.

Dávid és Józsva szomorú és komor gondolatokkal voltak eltelve. Azon tűnődtek, miképp némithat-

nák el a lábrakapott nemtelen vádat. S alig hogy belekezdtek a tervezgetésbe, már is abba kellett hagyniok. Szokatlan zörej támadt a ház folyosóján, s Dávid mitsem sejtve, az ajtóhoz sietett. Ámde a következő pillanatban már tudott mindent.

Két fegyveres őr jelent meg. — Felsőbb parancsunk van a zsidóbiró és a rabbi elfogatására — hangzott.

Hiába volt minden tiltakozás. Engedniök kellett, ami elien a férfiu büszkeség és az emberi méltóság oly fennen tiltakozik: a személyes szabadság leggyalázatosabb megsértését. S nem volt senki, aki kihallgatta, senki, aki véde voltna őket. Vitték őket a tömlöcbe.

A bazini zsidók, félve a nép dühétől, a tűz óta házaikban maradtak. Így meg sem tudhatták, mi történt. De másnap, szombaton, mikor a templomba iparkodtak s itt zárt ajtókra találtak, mindenről értesültek. Már ekkor köztudomásúvá vált, hogy a prépost — a bazini gróf — kísértette be Dávidot és Józsvát s hogy ő az, aki a templomot is bezáratta.

A zsidók között csakhamar akadt néhány meggondolatlan, kik vezéreik kiszabadítását erőszakkal akarták megpróbálni. Szerencsére mégis győztek a higadtabbak, akik minden tüntetés-től óva intettek. S helyesen. Mert még e szombat délutánján szabadon bocsátattak a vezéreket és a templom ajtaja is megnyílt.

Dávid és Józsva ugyanis egyezségre lépett a préposttal, mely szerint községük 2000 forinttal járul a kápolna újjáépítése költségeihez, mely összeget részletekben husvétig letörleszti. Ezen összeg ellenében megígérte a prépost, hogy a zsidók üldözését minden tőle telhető módon meg fogja akadályozni. Nem fizetés esetén azonban az egyezés semminek tekintetik s a zsidókon más módon fog elégtételt szerezni.

A bazini mesteremberek ezuttal kénytelenek voltak belenyugodni a prépost végzésébe. Dobszóval hirdették ki, hogy a zsidók bánatalmazása tilos.

A talmudista titka

Józsva és Dávid aggodalommal néztek a jövő elé. A rájuk rótt

sarc előteremtését — természetes uton — semmiképp sem remélhették. S mintha még nem lett volna elég a bajuk, fokozta azt egy újabb püspöki rendelet, mely szerint már 3000 forintot követeltek tőlük!

Hosszú és beható tanácskozás után végre abban állapodtak meg, hogy a hirneves Rabbi Joselmann de Rosheim-hoz fordulnak közbenjáró segítségért. E nemes férfiú már eddig is sikerrel s rendkívüli buzgósággal védte az üldözött zsidókat s nagy tekintély volt az európai uralkodók udvarainál.

E közben különös dolog történt. Élt amaz időben Bazin városában egy öreg talmudista, ki a világ zajától teljes visszavonultságban, csupán a szent iratok tanulmányozásával foglalkozott. Sokat imádkozott és még többet böjtölt az öreg Abrahám, kit mindenki ismert ugyan, de akivel senki közelebről nem érintkezhetett. Ezen öreg tudós most lépett ki először a nyilvánosság elé. Azt üzentte ugyanis Rabbi Józsvának, hogy látogassa őt mielőbb meg, Dáviddal együtt, egy fontos mondanivalóját közölhesse velük.

A két férfiú bámulva vette a meghívást. Mi juthatott eszébe a jó öregnek — gondolták — hogy most oly sürgősen kíván velük beszélni? Mi lehet az a „fontos” ügye? Mégis siettek hozzá. Abrahám a vendégeket fűtetlen kis szobájában fogadta. Rövid üdvözlés után az ősz tudós így szólt: — Barátaim! Tudomásomra jutott, hogy hitközségünket nagy baj érte. Azt mondják, sok pénzt kérnek tőle, s ha idejében nem fizetik le, elkergetnek s talán meg is gyilkolnak bennünket. Igaz mindez?

— Igaz — felelték egyszerre Dávid és Józsva.

— Ha ez így van, s a segítségre való kilátás oly csekély, kénytelen vagyok egy fontos és 30 év óta megőrzött titkot veletek közölni. Csak vesztély idején szabad titkotat felfednem, arra kérlek tehát benneteket, oldjatok fel előbb esküml alól, hogy szabadon nyilatkozhattok. (Folyt. köv.)

SZOMBATHELYEN legizletesebben és legolcsóbban étkezhetik EINHORN SIMON

orth. kóser vendéglőjében. Belsőkató 3. Előzékeny és pontos kiszolgálás. Lakodalmat jutányosan vállal.

Csodaszép parókák

Partós ondolás (Dauerwellen) és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly
hölgyfodrász
Budapest
VI. Andrassy-ut 19
Telefon Aut. 199-10

Gumiharisnyák Fűzők Gyógyhaskötők

és egészségügyi cikkek
Hungaria Kötőgyár R.-T.
IV., Kristóf-tér 6
IV., Kossuth Lajos-u. 8
VII., Ullői-ut 40
I., Krisztina-tér 3
TELEFON TELEFON

Üzletáthelyezés!
30 év óta fennálló üzletemet **Kertész ucca 43. sz. alól VI., KIRÁLY UCCA 58.** szám alá helyeztem át.
Telefon: Aut. 240-85.
SEIDNER LIPÓT posztó, divatszövet és szabókellékek áruháza
Billiárd, játékasztal- és íróasztal posztók. — Ebédlőasztal, padló és dekoráció filcek.

Pollák Sarolta kozmetikus „MIRACLE” hajeltávolítószere (arcról, karról) minden eddigig felülmul! Többszörösen kitüntette! Rögtöni hatás!
Vidéki szétküldés utasítással. Díjtalan felvilágosítás. (Prospektus)
Budapest, VI., Andrassy-ut 38. szám. Párisi Áruházzal szemben.

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. *Allást keresők*nél szavankint 18, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

JELÍGÉS levelek továbbításához szükséges portó okvetlen mellékelendő!

LEGEREDMÉNYESEBBEN közvetít házasságot Sáfrán Jenő, Miskolc, Széchenyi u. 57.

HUSZONKÉT esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi-ut 57/b. Telefon. Cég nélküli levelezés.

KIZÁRÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít, Meisels héber könyvkereskedés és táliszszövede, Rombach ucca 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyv megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhöz megyek.

ASZU-BOR, 17 malligádos, kóser *sel peszách*, 10 literes tételekben, P 1.20. Kapható *özv. Kohn Sámuel-nénál, Balatonszemes.*

KERESEK azonnali felvételle jobbra házból való vallásos fiut tanulóknak rőfös és vegyes üzletembe. Weiner Jenő, Jászkarajenő.

UTAZÓK FIGYELMÉBE! Kecskeméten állandóan kapható orth. kóser libasült és felvágottak, libamáj stb. *Özv. Klein Rudolfné, Kecskemét, Rákóczi-ut 5.*

Engel Nándor és Fia

POSZTÓ-, SZÖVET-ÉS BÉLÉSÁRUK ÁRUHÁZA
Budapest, V., Vilmos császár-ut 2.
Eladás kicsinyben is nagyban árak mellett
Telefon: Aut. 801-29.

KÓSER háztartáshoz azonnali belépésre perfekt főzőnő felvétetik. Steiner, szeszkereskedés, Kapuvár.

CELLDÖMÖLKÖN átutazók olesón és izletesen étkezhetnek Schwartz orth. étkezdéjében. Lakodalmakat jutányosan vállalok.

15 ÉVES fiú, volt szabótanonc, tanulónak ajánlkozik. Megkeresést „Szorgalmas 15” jelígre a kiadóba kér.

SZÉP PAPIRHÉJU diót á 88 fill., aprószemű fehér babot (zwergebohnen) á 36 fillér, nagyszemű tiszta lencsét 58 fill., szép mandulát 70 filléres árban szállít utánvét mellett: Mandl Márton, Gyöngyös.

FESTÉKESEKNÉL, fűszereknél bevezetett ügynököt felveszek. Klein, Rózsa-u. 95.

Pürimra és peszáchra a gyöngyösi orth. főrabbi úr hecserével 50 literfől feljebb szállítok

כשר של פסח
Kitünő fajborokat

Visontai édeses rizling 50 fill.
Visontai édes furmint 80 „
Visontai édes csemegebor 120 „
Bérmertve, kölcsönhordókban utánvétellel
Steiner Emil bortermelő
Gyöngyös.

Budapesten a borokat bérmertve házhöz szállítom.

75 ÉVES betegen fekvő *özv. asszony* könyörög hittestvéreihez, hogy segítsék őt a nagy nélkülözéseiben és nyomorában. *Özv. Márkus Miksáné, Bpest, Petneházi-utca 11/a, fldsz. 11.*

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ל"ו

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sip ucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Óbudai Freudiger Ábrahám: Sabosz Sekólim

A régi előírás szerint, ezen a szombatban, amely megelőzi *Ador* ujholdját, külön Tóra-olvasás által kiemeljük a *sekel*-fizetésről szóló előírást. A Tóra parancsa szerint Izrael megszámlálására mindenki fél-sekelt fizetett, mely pénzeket a szentélyben bemutatandó közösségi áldozatok céljaira fordították. *A beszhamikdos elvetsztésével a parancs nem vesztette el jelentőségét.* Erről szól a talmud bölcsen sok magyarázata. Az egyik szerint a fél-sekel céloz arra, hogy az aranyborjut a napfelében, délben imádták. Az aranyborju imádásáért legyen engesztelés a sekel. Egy másik idézet szerint (*Megilo* 13) a szentélynek adandó sekel — ellenszere a *Hámán* által a

zsidók elpusztítására felajánlt sekeleknek.

A sekel ugyanis áldozatkésziségre szólít fel bennünket szent célok érdekében. Áldozatkésziség nem lehetséges közösségi érzés nélkül. A *klal* érzésére a mi napjainkban is kell tanítani hiveinket. S a zsidóság legyengülése az, ha a *klal*-ézés gyengül. *Rabbi Avüho* ezt a gondolatot találja a *sekel*-előírás bevezetésében („*ki szisszó esz rajs* — ha felemeled Izrael fiainak fej-számát”) kifejezve, mert azt mondja: „mivel emelheted a nép erejét?” ha a sekel törvényt megszivlelik. Az áldozatkésziség s a közösségi érzés kerékkötője a mai rossz helyzet. De meg kell gondolnunk, hogy az arany-

borjura, fölösleges, céltalan dolgokra még mindig sokkal többet áldozunk, mint vallási és nemes célra. A zsidóság egyik tulajdonságának tüntette fel a midrás, hogy adtak az aranyborjura, de áldoztak a szentélyre is.

Az aranyborju iránti áldozatkésziség még megvan, de a szentélyre való áldozatkésziségre akar évenként emlékeztetni a sekel. Emlékeztetni akar arra is, hogy a Hámánok ádáz gyűlöletével szemben, tehetetlenek vagyunk, ha nem neveljük magunkat a sekel tanítása irányában: *testvéreknek érezzük magunkat, tudjunk áldozni szentélyünkért, szent érdekeinkért s intézményeinkért!*

A „Choféc Chájim” és más gaonok szózata

Ha volt valaha kovásztalan kenyér, amely megérdemelte a Tórában olvasható megnevezést: „a sanyaruság kenyere” (*lechem ajni*), úgy százszázalékos értelemben az a maczó az, mellyel kapcsolatban most együtt olvassuk a lengyelországi nagy talmudi kapacitások nevét, németországi rabbik s közéleti férfiak neveivel együtt. *Szó van a szovjet-oroszországi szerencsétlen elnyomott zsidók peszáchi maczó-ellátásáról.* A sanyaruság kenyere az, mert ha nálunk az egyiptomi rabságra való emlékezés szimbólum, náluk élő, fájló s eleven valóság. Sőt náluk az egyiptomi rabság fokozódik, mert Farao fizikai elnyomásához hozzájárul Antióchus rendszeres hadjárata a lélek ellen, a zsidó vallás, a hagyomány, a szertartás, a tudás, az ima, a hit ellen. Közeledik a peszách s lehetetlen lesz számukra maczót sütni. Hogy ez mit jelent annak a zsidónak, aki felnőtt a Tóra-parancsok szent légkörében, az élénken elképzelhető. Még lesújtóbb az a tu-

dat, hogy a zsidó lakosság egy rétege, a 12 éves szovjetnevelés mérgét magába szívta az atheista iskolák Pravazfecskeendőin át. *De még mindig milliók vannak, akiknek lelki szükséglet a peszách megtartása.* Az oroszországi zsidók e lelki fájdalomát s elnyomottságát az orosz határmenti országokban élesen átérzik. Rigában él *Schnursohn* nagyrabbi, a *lubawitschi rebbe*, aki maga is vértanúságot szenvedett Oroszországban. A lengyelországi Radin-ban működő szentéletű aggastyán: *R. Jiszroél Meir Kagan*, akit az egész világ „Choféc Chájim” műve után ismer, valóságos szive a zsidóság érzéseinek, mindig megérzi, mi fáj a hittestvéreknek. Ők ketten kezdeményezték ez évben is azt az akciót, amelynek célja: *חצוץ*-hoz juttatni az oroszországi zsidókat. *A szovjet-hatóságok ugyanis megengedik peszách-liszt s maczó beküldését.* Eme akcióhoz csatlakozott a híres vilnai talmudi kapacitás: *R. Chájim Óser Grodzenski*, aki ez ügyben kiált-

ványt intézett a világ zsidóságához. A három kelet-európai rabbi-tekin-tély a segély-munka lebonyolításába Nyugat-európát is bekapcsolta és Berlinben bizottság alakult e célra, *dr. Meir Hildesheimer* rabbi vezetésével. A bizottság orthodox és neológ rabbikból, különféle pártárvallatu világiakból áll. Ami egyesíti őket, az a tudat, hogy a zsidóság egy becsületbeli ügyéről van szó: *azt a zsidó réteget, amely annyi gaont adott a zsidóságnak, amely jótékonyágban mindig előljárt, támogatni egy jelképes szeretet-adománnyal.*

Az akció vezetői tudják, hogy főképpen olyan országokból kell adományokra számítani, ahol orosz kivándorlók laknak nagyobb számban s elsősorban Amerikából. De az akció emberbaráti s vallási fontossága oly nyilvánvaló, hogy más országokból is várható hozzájárulások. A gyűjtési munkát végzi a berlini híres cég: *Aron Hirsch und Sohn* főnöke, *dr. Emil Hirsch* (Berlin-Charlottenburg), *Hardenbergerstr. 43.*